

Postavenie noriem práva Európskej únie v rámci ústavného práva a ostatnej právnej úpravy Slovenskej republiky¹

Position of Rules of the European Union Law in Framework of the Constitutional Law and Other Legal Regulation of the Slovak Republic

Juraj Jankuv

Abstract: *The aim of the presented study is to analyse the status of the European Union law rules in the framework of the Slovak constitutional law and other relevant legal regulation. As a theoretical basis for this analysis, our study includes also an concise overview of the existing legal regulation of the relation of the international public law like a source of the European Union law and municipal law and the relation of the European Union law itself and municipal law as well as an analysis of the existing theories of the relationship between the international law and municipal law as a basis for the application of the rules of the European Union law, existing ways and institutes by which the States guarantee the fulfilment of their undertakings of the European Union law, including a general view on the issue of the national reception rules and rules governing the relationship between the European Union law and municipal law.*

Key Words: *International Public Law; Constitutional Law; European Union Law; Relation of the European Union Law and Municipal Law; the European Union, the Slovak Republic.*

Abstrakt: *Cieľom predloženej štúdie je analýza postavenia práva Európskej únie v rámci ústavného práva a ostatnej súvisiacej právnej úpravy Slovenskej republiky. Ako teoretický základ pre horeuvedenú analýzu sú súčasťou našej štúdie i stručný prehľad existujúcej úpravy vzťahu medzinárodného práva verejného ako prameňa práva Európskej únie a vnútroštátneho práva a vzťahu práva Európskej únie a vnútroštátneho práva, a tak-*

¹ Predložená štúdia je publikovaná v rámci grantového projektu s názvom „*Environmentalizácia medzinárodného verejného práva*“, schváleného Komisiou VEGA Ministerstva školstva Slovenskej republiky pod č. 1/0193/18 ako všeobecný základ pre skúmanie spôsobov a metód aplikácie noriem medzinárodného práva životného prostredia v rámci právneho poriadku Slovenskej republiky; zodpovedný riešiteľ doc. JUDr. Juraj Jankuv, PhD.

tiež analýza existujúcich teórií vzťahu medzinárodného práva verejného a vnútroštátneho práva v rámci vedy medzinárodného práva ako základu pre aplikáciu noriem práva Európskej únie, existujúcich spôsobov, inštitútov, ktorými štáty garantujú plnenie svojich záväzkov plynúcich z práva Európskej únie, vrátane všeobecného pohľadu na problematiku vnútroštátnych recepčných noriem a noriem upravujúcich vzťah práva Európskej únie a vnútroštátneho práva.

Kľúčové slová: *Medzinárodné právo verejné; ústavné právo; právo Európskej únie; vzťah práva Európskej únie a vnútroštátneho práva; Európska únia; Slovenská republika.*

Úvod

Problematika postavenia noriem práva Európskej únie v rámci slovenského ústavného práva a ostatnej právnej úpravy sa v priebehu času vyvinula po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie a priebežne sa prispôsobuje meniacej sa povahe práva Európskej únie. Preto je, podľa nášho názoru, potrebná pravidelná identifikácia a systematizácia pravidiel existujúcich v tejto oblasti.

V nadväznosti na uvedené je cieľom našej štúdie analýza postavenia práva Európskej únie v rámci ústavného práva a ostatnej súvisiacej právnej úpravy Slovenskej republiky. Ako teoretický základ pre horeuvedenú analýzu tvorí súčasť textu štúdie i prehľad existujúcej úpravy vzťahu medzinárodného práva verejného ako prameňa práva Európskej únie a vnútroštátneho práva, vzťahu práva Európskej únie a vnútroštátneho práva, existujúcich teórií vzťahu medzinárodného práva verejného a vnútroštátneho práva v rámci vedy medzinárodného práva ako základu pre aplikáciu noriem práva Európskej únie, existujúcich spôsobov, inštitútov, ktorými štáty garantujú plnenie svojich záväzkov plynúcich z práva Európskej únie, vrátane všeobecného pohľadu na problematiku vnútroštátnych recepčných noriem a noriem upravujúcich vzťah práva Európskej únie a vnútroštátneho práva.

Skúmanie celej predmetnej problematiky je veľmi významné z pohľadu aplikácie čoraz širšieho spektra noriem práva Európskej únie v rámci právneho poriadku Slovenskej republiky, či už ide o normy tradičných odvetví práva Európskej únie týkajúce sa ekonomickej integrácie alebo o normy novších odvetví, ako je právo životného prostredia Európskej únie.

Úprava vzťahu práva Európskej únie a vnútroštátneho práva v duchu medzinárodného práva verejného a v práve Európskej únie

Vzhľadom na pôvod práva Európskej únie je v medzinárodnom práve verejnom potrebné primárne skúmať otázku vzťahu medzinárodného práva verejného a vnútroštátneho práva. V tejto súvislosti je potrebné konštatovať, že súčasné všeobecné obyčajové medzinárodné právo *neobsahuje všeobecne platné pravidlo, ktoré by priamo upravovalo jeho vzťah k vnútroštátnemu právu*, a ani pravidlo, ktoré by určovalo, akým spôsobom má byť obsah medzinárodnoprávných záväzkov prenesený do vnútroštátnych právnych poriadkov štátov, alebo pravidlo upravujúce spôsob, akým štáty zabezpečia plnenie medzinárodných záväzkov vo svojich právnych poriadkoch.² V súčasnom medzinárodnom práve tiež *absentuje norma, ktorá by upravovala riešenie možných konfliktov medzi medzinárodným právom a vnútroštátnym právom*. Z pohľadu medzinárodného práva fakticky k takýmto konfliktom ani nemôže dôjsť, keďže pokladá *vnútroštátne právo za mimoprávny fakt*. Uvedený prístup bol mnohokrát potvrdený medzinárodnou rozhodovacou praxou.³

Na druhej strane, v oblasti vzťahu medzinárodného práva a vnútroštátneho práva existuje aspoň *nepriama rámcová právna úprava*, z ktorej je možné nepriamo odvodiť, aká by mala byť podoba vzťahu medzinárodných zmlúv a vnútroštátneho práva.⁴ Primárne v danej oblasti platí medzinárodný záväzok *svedomitého plnenia záväzkov – pasta suít servanda*, ktorý platí v súčasnom medzinárodnom práve všeobecne. Uvedený záväzok teda existuje v obyčajovej podobe a bol potvrdený i zmluvne – v článku 26 Viedenského dohovoru o zmluvnom práve (1969). Na uvedený záväzok nadväzuje *záväzok, v súlade s ktorým sa štát nemôže dovoliavať ustanovení svojho vnútroštátneho práva ako dôvodu pre neplnenie medzinárodných záväzkov*. Dané pravidlo má obyčajový pôvod a bolo potvrdené i judikatúrou medzinárodných súdnych orgánov.⁵ Uvedené pravidlá je možné vo všeobecnej rovine aplikovať i v kontexte vzťahu práva Európskej únie a vnútroštátneho práva.

² Bližšie pozri KLUČKA, J. *Medzinárodné právo verejné: Všeobecná a osobitná časť*. 3. dopln. a preprac. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 90. ISBN 978-80-8168-743-3.

³ Bližšie pozri JANKUV, J., D. LANTAJOVÁ, M. ŠMID a K. BLAŠKOVIČ. *Medzinárodné právo verejné: Prvá časť*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 211. ISBN 978-80-7380-559-3.

⁴ Bližšie pozri JANKUV, J., D. LANTAJOVÁ, M. ŠMID a K. BLAŠKOVIČ. *Medzinárodné právo verejné: Prvá časť*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 211. ISBN 978-80-7380-559-3.

⁵ Bližšie pozri JANKUV, J., D. LANTAJOVÁ, M. ŠMID a K. BLAŠKOVIČ. *Medzinárodné právo verejné: Prvá časť*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 211-212. ISBN 978-80-7380-559-3.

V oblasti vzťahu práva Európskej únie a vnútroštátneho práva, podobne ako v oblasti vzťahu medzinárodného práva verejného a vnútroštátneho práva, neexistuje podrobná zmluvná úprava. Predmetnej problematike sa však podrobne venoval Súdny dvor Európskych spoločenstiev a neskôr i jeho nástupca – Súdny dvor Európskej únie, pričom vytvoril v tomto smere konštantnú judikatúru, ktorá má v rámci práva Európskej únie vysokú odbornú autoritu, a členské štáty Európskej únie sú povinné ju rešpektovať podľa ustanovení článku 4 ods. 3 *Zmluvy o Európskej únii* (1992)⁶ ako špecifický prameň práva Európskej únie.⁷ V rozsudku vo veci *Van Gend en Loos* (1963)⁸ Súdny dvor Európskych spoločenstiev poukázal na to, že zakladajúca zmluva (*Zmluva o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva* (1951))⁹ síce je medzinárodnou zmluvou, ale na jej základe Európske spoločenstvá (ako právny predchodca Európskej únie) vytvárajú nový právny poriadok medzinárodného práva, v prospech ktorého štáty obmedzili, hoci len vo vymedzených oblastiach, svoje zvrchované práva a ktorého subjektmi sú nielen členské štáty, ale rovnako aj ich štátni príslušníci. V rozsudku vo veci *Costa v. E.N.E.L.* (1964)¹⁰ Súdny dvor Európskej únie (predtým Súdny dvor Európskych spoločenstiev) dotvoril teóriu charakterizujúcu v tom čase komunitárne právo ako osobitný, špecifický právny systém odlišujúci sa od klasického medzinárodného práva verejného, keď uviedol: „*Na rozdiel od bežných medzinárodných zmlúv si Zmluva o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva vytvorila svoj vlastný právny poriadok, ktorý sa od platnosti tejto zmluvy stal integrálnou súčasťou právnych poriadkov členských štátov a je záväzný pre ich súdy.*“ Na osobitnom, *sui generis* charaktere práva Európskej únie Súdny dvor Európskych spoločenstiev v danom rozsudku postavil i vymedzenie vzťahu práva Európskych spoločenstiev (dnes práva Európskej únie) k vnútroštátnemu právu, a to na *základe zásady prednosti práva Európskych spoločenstiev (Európskej únie)* a na *základe*

⁶ Bližšie pozri KARAS, V. a A. KRÁLIK. *Právo Európskej únie*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 182-183. ISBN 978-80-7179-287-1. Text zmluvy pozri v *Zmluve o Európskej únii* [konsolidované znenie, 2016]. Ú.v. EÚ C 202/01 zo 7. júna 2016.

⁷ Bližšie pozri KARAS, V. a A. KRÁLIK. *Právo Európskej únie*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 150. ISBN 978-80-7179-287-1.

⁸ Bližšie pozri *Case of NV Algemene Transport- en Expeditie Onderneming van Gend & Loos v. Netherlands Inland Revenue Administration* [1963-02-05]. Judgement of the Court of Justice of the European Communities, C-26/62.

⁹ Bližšie pozri *Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva* [1957]. Ú.v. EÚ C 325 z 24. 12. 2002.

¹⁰ Bližšie pozri *Case of Flaminio Costa v. E.N.E.L.* [1964-07-15]. Judgement of the Court of Justice of the European Communities, C-6/64.

zásady priameho účinku práva Európskych spoločenstiev (Európskej únie). V odôvodnení citovaného rozsudku, nami modifikovanom v duchu neskorších zmien zakladajúcich zmlúv, uviedol Súdny dvor Európskych spoločenstiev, že priama použiteľnosť a priamy účinok únieového práva by stratili relevanciu, ak by voľba práva v prípade kolízie medzi vnútroštátnym právom a právom Európskych spoločenstiev (Európskej únie) spočívala na voľnej úvahe vnútroštátneho súdu. Transfer právomocí z členských štátov na Európsku úniu by bol pri neexistencii prednosti práva Európskych spoločenstiev (Európskej únie) ohrozený. Prenos právomocí z členských štátov na Európske spoločenstvá má za následok obmedzenie suverénnych práv členských štátov a členské štáty sa nemôžu dovoľávať neskorších jednostranných právnych aktov vnútroštátneho práva, ktoré by boli v rozpore s cieľmi Európskej únie. Rozdielnosť postavenia práva Európskych spoločenstiev (Európskej únie) v jednotlivých členských štátoch by bola v rozpore so záujmom na dosiahnutí jednoty práva Európskych spoločenstiev (Európskej únie).¹¹

Obe spomenuté zásady boli neskôr rozpracované v rámci prípadu *Simmenthal II* (1978)¹² a doplnené o *zásadu priamej použiteľnosti práva Európskych spoločenstiev (Európskej únie)*. Pokiaľ ide o *zásadu priamej použiteľnosti práva Európskych spoločenstiev (Európskej únie)*, Súdny dvor Európskych spoločenstiev uviedol v odôvodnení rozsudku v predmetnom prípade nasledovné: „*Priama uplatniteľnosť, o ktorú ide v tomto prípade, znamená, že predpisy práva Spoločenstva musia byť plne účinné a aplikované jednotným spôsobom vo všetkých členských štátoch odo dňa nadobudnutia účinnosti a počas celej doby trvania ich platnosti. Tieto ustanovenia zakladajú s okamžitým účinkom práva a povinnosti pre všetkých, ktorých sa týkajú, či členských štátov alebo jednotlivcov, ktorí sú účastníkmi právnych vzťahov vyplývajúcich z práva Spoločenstva. Tento účinok sa vzťahuje aj na každý súd, ktorému bolo v rámci jeho právomoci predložené podanie a ktorého poslaním ako orgánu členského štátu je chrániť práva priznané jednotlivcom právom Spoločenstva.*“

Priamy účinok práva Európskej únie by však v skutočnosti nestačil na to, aby bol vzťah medzi právom Európskej únie a vnútroštátnym právom vyriešený v súlade s nevyhnutnosťou zabezpečiť plný účinok práva

¹¹ Inšpirované dielom KARAS, V. a A. KRÁLIK. *Právo Európskej únie*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 124. ISBN 978-80-7179-287-1.

¹² Bližšie pozri *Case of Amministrazione delle Finanze dello Stato v. Simmenthal SpA*. [1978-03-09] [Simmenthal II]. Judgement of the Court of Justice of the European Communities, C-106/77.

Európskej únie v konaní pred vnútroštátnymi súdmi, ako aj inými orgánmi verejnej moci. Na to je potrebný i nepriamy účinok práva Európskej únie.¹³ V nadväznosti na judikatúru práva Európskej únie sa tak vyvinula i *zásada nepriameho účinku práva Európskej únie*. Nepriamy účinok je vlastnosť práva Európskej únie spočívajúca v povinnosti orgánov členských štátov vykladať ustanovenia vnútroštátneho práva v čo najväčšom rozsahu v súlade s právom Európskej únie.¹⁴ Zásadu nepriameho účinku po prvýkrát uznal Súdny dvor Európskych spoločenstiev vo veci *Colson* (1984).¹⁵ Pre prípad porušenia práva Európskej únie sa vyvinula i *zásada zodpovednosti členského štátu za škodu spôsobenú porušením právneho poriadku Európskej únie*. Podstatou danej zásady je skutočnosť, že členský štát zodpovedá jednotlivcovi za škodu, ktorá vznikla v dôsledku porušenia práva Európskej únie členským štátom. I táto zásada je zakotvená v judikatúre Súdneho dvora Európskych spoločenstiev (Súdneho dvora Európskej únie). Míľnikom v tomto smere bol rozsudok Súdneho dvora Európskych spoločenstiev vo veci *Francovich* (1991).¹⁶ Súdny dvor Európskych spoločenstiev týmto rozhodnutím zásadným spôsobom posilnil účinky práva Európskej únie na vnútroštátnej úrovni.¹⁷

V porovnaní so všeobecným medzinárodným právom verejným teda právo Európskej únie vymedzuje svoj vzťah k vnútroštátnemu právu cestou judikatúry Súdneho dvora Európskej únie (predtým i Súdneho dvora Európskych spoločenstiev) oveľa presnejšie a precíznejšie, na *základe zásady prednosti práva Európskej únie, zásady priameho účinku práva Európskej únie, zásady priamej použiteľnosti práva Európskej únie, zásady nepriameho účinku práva Európskej únie a zásady zodpovednosti členského štátu za škodu spôsobenú porušením právneho poriadku Európskej únie*.¹⁸

¹³ Bližšie pozri MAZÁK, J. a M. JÁNOŠÍKOVÁ. *Základy práva Európskej únie*. 1. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2009, s. 292. ISBN 978-80-8078-289-4.

¹⁴ Bližšie pozri KARAS, V. a A. KRÁLÍK. *Právo Európskej únie*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 136. ISBN 978-80-7179-287-1.

¹⁵ Bližšie pozri *Prípad C-14/83 Von Colson a Kamann proti Spolkovej krajine Severné Porýnie-Vestfálsko* [1984]. ECR 1891.

¹⁶ Bližšie pozri *Spojené prípady C-6/90 a C-9/90 Francovich a Bonifaci proti Taliansku* [1991]. ECR I-5357.

¹⁷ Bližšie pozri KARAS, V. a A. KRÁLÍK. *Právo Európskej únie*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 141. ISBN 978-80-7179-287-1.

¹⁸ K danej problematike bližšie pozri KARAS, V. a A. KRÁLÍK. *Právo Európskej únie*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 122-129. ISBN 978-80-7179-287-1; a MAZÁK, J. a M. JÁNOŠÍKOVÁ. *Základy práva Európskej únie*. 1. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2009, s. 269-298. ISBN 978-80-8078-289-4.

Teórie vzťahu medzinárodného práva verejného a vnútroštátneho práva

Z hľadiska aplikácie práva Európskej únie je ďalej užitočné preskúmať tri základné teórie vzťahu medzinárodného práva verejného a vnútroštátneho práva v praxi štátov. Právo Európskej únie vzniklo v rámci medzinárodného práva verejného (ďalej aj skrátene „medzinárodné právo“) a jednu z uvedených teórií možno pomocne využiť i pri aplikácii práva Európskej únie. Zo všeobecného hľadiska ide o tri teórie – monistickú teóriu s primátom vnútroštátneho práva, dualistickú teóriu a monistickú teóriu s primátom medzinárodného práva. Prax jednotlivých štátov medzinárodného spoločenstva je však v konečnom dôsledku tak rôznorodá, že nedáva v plnom rozsahu za pravdu ani monistickej teórii, ani dualistickej teórii vzťahu medzinárodného práva a vnútroštátneho práva. Niet štátu, ktorý by vo svojej praxi vychádzal len z monistickej koncepcie s prednosťou medzinárodného práva, a takisto ani štátu, ktorý by vo všetkých prípadoch siahal k formálnej transformácii svojich záväzkov podľa medzinárodného práva prostredníctvom noriem vnútroštátneho práva.¹⁹ Z hľadiska aplikácie práva Európskej únie je však vhodné venovať aspoň stručnú pozornosť jednotlivým teóriám a identifikovať teóriu, v rámci ktorej sa v členských štátoch Európskej únie aplikuje právo Európskej únie.

Historicky prvou bola *monistická teória s primátom vnútroštátneho práva* sformovaná nemeckou, tzv. bonnskou školou (E. Kaufmann, M. Wenzel, K. Bergbohm a iní), ktorá vznikala v druhej polovici 19. storočia na základe niektorých starších názorov J. J. Mosera, G. Jellineka či G. W. F. Hegela vychádzajúcich z predstavy, že medzinárodné právo je len „vonkajšie štátne právo“.²⁰ Teória monizmu s primátom vnútroštátneho práva vyvstala z predstavy, že vnútroštátne právo a medzinárodné právo tvoria jeden spoločný systém. Záväznosť a spôsob realizácie noriem medzinárodného práva plne záviseli od prejavov vôle jednotlivých štátov, pričom vo vzťahu oboch právnych celkov dominovalo vnútroštátne právo. V súčasnosti už táto teória nie je udržateľná, a ani vo vede medzinárodného

¹⁹ Bližšie pozri KLUČKA, J. *Medzinárodné právo verejné: Všeobecná a osobitná časť*. 3. dopln. a preprac. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 93. ISBN 978-80-8168-743-3.

²⁰ Bližšie pozri KLUČKA, J. *Medzinárodné právo verejné: Všeobecná a osobitná časť*. 3. dopln. a preprac. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 90. ISBN 978-80-8168-743-3.

práva nezohráva významnejšiu úlohu. Podľa profesora Danila Türka má uvedená teória veľmi malú oporu vo vývoji medzinárodného práva.²¹

Dualistická teória vzťahu medzinárodného práva a vnútroštátneho práva bola sformovaná na počiatku 20. storočia. Jej hlavní predstavitelia Heinrich Triepel (v diele *Völkerrecht und Landesrecht* z roku 1899) a Dionisio Anzilotti (v diele *Il diritto internazionale nei giudizi interni* z roku 1905) vychádzali z nutnosti celkového posilnenia autority medzinárodného práva ako autonómneho systému práva opierajúceho sa o spoločnú vôľu štátov.²² Vnútroštátne právo a medzinárodné právo sú podľa tejto teórie považované za dva odlišné systémy práva, pričom ich rozdiely sa vnímajú ako podstatné, čo vylučuje ich jednotu.²³ V duchu dualizmu preto platí, že norma medzinárodného práva sa stáva záväznou pre subjekty práva vnútroštátneho iba v prípade, ak je *transformovaná* do vnútroštátneho práva jeho normou. Uvedená teória sa používa vo viacerých významných štátoch sveta, ako sú Holandsko, Veľká Británia, Írsko, Kanada, Austrália, India či Južná Afrika. V rámci ich právnych poriadkov platia v duchu teórie dualizmu výlučne normy vnútroštátneho práva, pričom obsah niektorých z nich je „prenesený“ z medzinárodného práva.²⁴

Ostatnou teóriou vzťahu medzinárodného práva a vnútroštátneho práva je *monistická teória s primátom medzinárodného práva*. Uvedená teória sa rozvinula po prvej svetovej vojne a je spojená predovšetkým s menami predstaviteľov rakúskej normatívnej školy – H. Kelsenom, W. Kaufmanom, G. Verdrossom.²⁵ Vychádza z predstavy, že medzinárodné právo a vnútroštátne právo tvoria jeden spoločný systém, v rámci ktorého dominujú pravidlá medzinárodného práva. Vnútroštátne právo teda musí byť v súlade s medzinárodným právom, inak jeho normy nie sú platné. Pravidlá medzinárodného práva nie je potrebné transformovať a môžu byť uplatňované vnútroštátnymi orgánmi priamo. Uvedená teória

²¹ Bližšie pozri TÜRK, D. *Základy mezinárodního práva*. Beroun: Eva Rozkotová, 2010, s. 61. ISBN 978-80-904209-9-1.

²² Bližšie pozri KLUČKA, J. *Medzinárodné právo verejné: Všeobecná a osobitná časť*. 3. dopln. a preprac. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 91. ISBN 978-80-8168-743-3.

²³ Bližšie pozri MALENOVSKÝ, J. *Mezinárodní právo veřejné: Obecná část a poměr k jiným právním systémům*. 6. uprav. a dopln. vyd. Brno; Plzeň: Doplněk; Aleš Čeněk, 2014, s. 379. ISBN 978-80-7239-318-3 (Doplněk); ISBN 978-80-7380-531-9 (Aleš Čeněk).

²⁴ Bližšie pozri KLUČKA, J. *Medzinárodné právo verejné: Všeobecná a osobitná časť*. 3. dopln. a preprac. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 91-92. ISBN 978-80-8168-743-3.

²⁵ Bližšie pozri KLUČKA, J. *Medzinárodné právo verejné: Všeobecná a osobitná časť*. 3. dopln. a preprac. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 92-93. ISBN 978-80-8168-743-3.

predbehla svoju dobu, nakoľko neodrážala realitu medzinárodnej situácie, v ktorej vznikala. Jej opodstatnenie sa však preukazuje najmä v súčasnosti, keď začína byť v určitých modifikovaných podobách uplatňovaná značným množstvom štátov. Približne od polovice 20. storočia sa totiž vnútroštátne právo postupne začína otvárať čoraz viac medzinárodnému právu, v dôsledku čoho sa zužuje priestor pre striktné uplatňovanie dualistickej teórie. Osobitne zaujímavou rovinou z hľadiska aplikácie tejto teórie je rovina aplikácie práva Európskej únie v rámci vnútroštátnych právnych poriadkov štátov. Aplikácia práva Európskej únie v rámci vnútroštátneho práva členských štátov Európskej únie zreteľne vychádza z koncepcie monizmu s prednosťou práva Európskej únie, čím v podstate kopíruje monistickú teóriu vzťahu medzinárodného práva a vnútroštátneho práva s prednosťou medzinárodného práva.

Spôsoby a inštitúty, ktorými štáty garantujú plnenie svojich záväzkov plynúcich z práva Európskej únie, vnútroštátne recepčné normy a normy upravujúce vzťah práva Európskej únie a vnútroštátneho práva

V nadväznosti na platnú medzinárodnoprávnú úpravu i uvedené teórie vzťahu medzinárodného práva a vnútroštátneho práva je *úprava otázok vzťahu medzinárodného práva a vnútroštátneho práva ponechaná na jednotlivé štáty*. Štáty majú podľa medzinárodného práva iba povinnosť zabezpečiť plnenie svojich medzinárodných záväzkov. V rámci aplikácie uvedenej povinnosti štáty môžu slobodne rozhodnúť o podobe vzťahu medzinárodného práva a vnútroštátneho práva. Prax štátov v oblasti vzťahu medzinárodného práva a vnútroštátneho práva je veľmi rôznorodá. Terminológia a obsah vnútroštátnych úprav v oblasti vzťahu medzinárodného práva a vnútroštátneho práva nie sú jednotné. Je však možné poskytnúť aspoň *rámcový prehľad vnútroštátnych spôsobov a inštitútov, ktorými štáty (predovšetkým v európskom, t.j. kontinentálnom právnom systéme) garantujú plnenie svojich medzinárodných záväzkov*.²⁶

Na prvom mieste možno spomenúť *transformáciu medzinárodnej zmluvy*, pod ktorou je potrebné chápať legislatívny proces, v rámci ktorého je obsah medzinárodnej zmluvy doslovne prenesený do podoby niektorého z vnútroštátnych prameňov práva (napríklad zákona), a až v takejto forme sa stáva súčasťou vnútroštátneho právneho poriadku štátu.

---

²⁶ Bližšie pozri JANKUV, J., D. LANTAJOVÁ, M. ŠMID a K. BLAŠKOVIČ. *Medzinárodné právo verejné: Prvá časť*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 213. ISBN 978-80-7380-559-3.

Ďalším spôsobom riešenia vzťahu medzinárodného práva a vnútroštátneho práva je *adaptácia medzinárodných zmlúv*, v rámci ktorej dochádza k obsahovo približnému (t.j. nie doslovnému) prenosu medzinárodných zmluvných záväzkov štátu do vnútroštátneho práva prostredníctvom zákonov alebo iných prameňov vnútroštátneho právneho poriadku štátu. Ide tu o prenos častí medzinárodných zmlúv do vnútroštátneho prameňa práva. Ďalším spôsobom riešenia daného vzťahu je *inkorporácia medzinárodnej zmluvy*. V rámci tohto legislatívneho procesu sa medzinárodná zmluva stáva priamo súčasťou vnútroštátneho právneho poriadku štátu bez toho, aby stratila formu (povahu) základného prameňa medzinárodného práva.²⁷ Procesom inkorporácie sú do vnútroštátneho právneho poriadku štátu „vnášané“ medzinárodné zmluvy vo svojej pôvodnej forme, pričom platia popri tradičných vnútroštátnych prameňoch práva, akými sú zákony, ústavné zákony, vyhlášky ministerstiev a podobne. Prenos zmluvy sa deje na základe osobitného legislatívneho aktu, ktorým spravidla býva oznámenie o uzavretí medzinárodnej zmluvy. Inkorporačný prístup býva niekedy označovaný ako *umiernene dualistická koncepcia vzťahu medzinárodného práva a vnútroštátneho práva s prvkami monizmu s prednosťou medzinárodného práva*. Uvedený prístup zrejme postupne začína v praxi štátov prevažovať.²⁸

V nadväznosti na uvedené je možné spomenúť i syntetizujúci názor profesora Jána Klučku, ktorý tvrdí, že prax štátov potvrdzuje dva základné prístupy k zabezpečeniu plnenia medzinárodných zmluvných záväzkov vo vnútroštátnych právnych poriadkoch. Prvý z nich spočíva v *priamej a bezprostrednej aplikácii pravidiel medzinárodného práva* na základe trvalých alebo jednorazových recepčných noriem (inkorporácia pravidiel medzinárodného práva), zatiaľ čo druhý prístup predpokladá „*transformačnú ingerenciu vnútroštátneho práva*, t.j. zabezpečenie plnenia me-

---

²⁷ K uvedeným trom spôsobom prenosu medzinárodnoprávných záväzkov do vnútroštátneho práva bližšie pozri DAVID, V., P. BUREŠ, M. FAIX, P. SLADKÝ a O. SVAČEK. *Mezinárodní právo veřejné s kazuistikou*. 2. aktualiz. a přeprac. vyd. Praha: Leges, 2011, s. 125. ISBN 978-80-87212-86-8.

²⁸ K uvedeným vnútroštátnym spôsobom a inštitútom, ktorými štáty garantujú plnenie svojich medzinárodných záväzkov, bližšie pozri MALENOVSKÝ, J. *Mezinárodní právo veřejné: Obecná část a poměr k jiným právním systémům*. 6. uprav. a dopl. vyd. Brno; Plzeň: Doplněk; Aleš Čeněk, 2014, s. 399-404. ISBN 978-80-7239-318-3 (Doplněk); ISBN 978-80-7380-531-9 (Aleš Čeněk).

dzinárrodných záväzkov prostredníctvom noriem vnútroštátneho práva (obsahová transformácia alebo adaptácia medzinárodných záväzkov).²⁹

V európskych podmienkach je špecifická otázka prenosu právnych pravidiel *práva Európskej únie vzniknutého v rámci Európskych spoločností, a neskôr Európskej únie*. Prenos pravidiel práva Európskej únie do vnútroštátneho právneho poriadku členského štátu Európskej únie sa odlišuje podľa toho, o aký prameň práva Európskej únie ide. Podľa právnej sily je možné pramene práva Európskej únie členiť na *primárne pramene, ktorými sú zakladajúce medzinárodné zmluvy Európskej únie, všeobecné právne zásady, medzinárodné zmluvy uzavreté medzi Európskou úniou a tretími štátmi, prípadne medzinárodnými organizáciami, sekundárne pramene a rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie*. Aplikácia jednotlivých prameňov v právnom poriadku Slovenskej republiky sa do určitej miery líši.³⁰ Zakladajúce zmluvy (primárne právo) sa vykonávajú podobne ako iné medzinárodné zmluvy, majú prednosť pred „obyčajnými“ zákonmi a sú priamo aplikovateľné v právnom poriadku Slovenskej republiky.³¹ Z ostatných prameňov práva Európskej únie je relevantná najmä aplikácia prameňov sekundárneho práva Európskej únie. Nariadenia sú v zmysle článku 288 Zmluvy o fungovaní Európskej únie všeobecne záväzné a priamo použiteľné v členských štátoch vrátane právneho poriadku Slovenskej republiky a v prípade rozporu so slovenskou vnútroštátnou zákonnou právnou normou majú aplikačnú prednosť. Smernice sú špecialitou práva Európskej únie. Sú záväzné pre členský štát z hľadiska cieľa, ktorý sa má dosiahnuť, ale voľba foriem a metód ich aplikácie je ponechaná na členský štát. Na vykonanie smerníc Európskej únie môže byť podľa článku 7 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky vydané nariadenie vlády. Rozhodnutia Európskej únie sú podľa článku 288 Zmluvy o fungovaní Európskej únie záväzné pre členský štát v celom rozsahu a majú prednosť pred zákonnou úpravou. Rozhodnutia, ktoré označujú tých, ktorým sú určené (štáty, fyzické osoby, právnické osoby), sú záväzné len pre nich. Odporúčania a stanoviská nie sú podľa článku 292 Zmluvy o fungovaní Európskej únie právne záväzné. Majú význam z hľadiska výkladu právnych aktov Európskej únie v konaniach pred Súdny dvorom

²⁹ Bližšie pozri KLUČKA, J. *Medzinárodné právo verejné: Všeobecná a osobitná časť*. 2. dopln. a preprac. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2011, s. 99. ISBN 978-80-8078-414-0.

³⁰ Bližšie pozri KARAS, V. a A. KRÁLÍK. *Právo Európskej únie*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 149-197. ISBN 978-80-7179-287-1.

³¹ K danej problematike bližšie pozri KARAS, V. a A. KRÁLÍK. *Právo Európskej únie*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 151-158. ISBN 978-80-7179-287-1.

Európskej únie. Rozhodnutia nie sú prameňmi práva v pravom zmysle slova, aj keď sa uvádzajú v hierarchii prameňov práva Európskej únie. Ak je judikatúra Súdneho dvora Európskej únie ustálená, t.j. objavuje sa konštantne v rozsudkoch Súdneho dvora Európskej únie a Všeobecného súdu, ide o tzv. konštantnú judikatúru Súdneho dvora Európskej únie. Ako už bolo spomenuté, táto judikatúra musí byť rešpektovaná na základe princípu lojality, vyjadreného v článku 4 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii, v zmysle ktorého sú členské štáty povinné prijať všetky opatrenia všeobecnej alebo osobitnej povahy, aby zabezpečili plnenie záväzkov plynúcich zo zmlúv.³²

Právny život noriem práva Európskej únie sa v rámci vnútroštátneho práva, podobne ako v prípade noriem medzinárodného práva verejného, zabezpečuje prostredníctvom tzv. *recepčných noriem*, prípadne iných noriem vnútroštátneho práva upravujúcich vzťah práva Európskej únie a vnútroštátneho práva.³³ Niektoré z recepčných noriem majú povahu tzv. *prioritných doložiek* (doložiek o prednostnej aplikácii práva Európskej únie) vo vnútroštátnej právnej úprave, ktorými sa „odblokuje“ jej použitie v prípade obsahového nesúladu s právom Európskej únie.

Súčasná slovenská ústavná a zákonná úprava práva Európskej únie a vnútroštátneho práva

Súčasná právna úprava miesta a postavenia noriem práva Európskej únie v právnom poriadku Slovenskej republiky zahŕňa ústavnú a zákonnú úpravu vo viacerých oblastiach. V prvom rade je to právna úprava *viazanosti medzinárodným právom všeobecne* obsiahnutá v článku 1 ods. 2 *Ústavy Slovenskej republiky (Zákon č. 460/1992 Zb.)*. Predmetný článok zakotvuje, že „Slovenská republika uznáva a dodržiava všeobecné pravidlá medzinárodného práva, medzinárodné zmluvy, ktorými je viazaná, a svoje ďalšie medzinárodné záväzky“. Ustanovenie článku 1 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky transformuje do vnútroštátneho právneho poriadku všeobecnú zásadu medzinárodného práva – zásadu svedomitého dodržiavania medzinárodných záväzkov *pacta sunt servanda*. Citované usta-

³² K aplikácii sekundárnych prameňov práva Európskej únie a rozhodnutí Súdneho dvora Európskej únie bližšie pozri KARAS, V. a A. KRÁLIK. *Právo Európskej únie*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 168-183. ISBN 978-80-7179-287-1.

³³ K problematike recepčných noriem bližšie pozri MALENOVSKÝ, J. *Mezinárodní právo veřejné: Obecná část a poměr k jiným právním systémům*. 6. uprav. vyd. Brno; Plzeň: Doplněk; Aleš Čeněk, 2014, s. 390-426. ISBN 978-80-7239-318-3 (Doplněk); ISBN 978-80-7380-531-9 (Aleš Čeněk).

novenie vychádza z uznania a dodržania všetkých záväzkov, ktoré pre Slovenskú republiku vyplývajú aj z práva Európskej únie, ktorého dôležitosť časť je tvorená medzinárodnými zmluvami.

Záväzky z medzinárodných zmlúv, ktorými bola prenesená časť právomocí Slovenskej republiky na Európske spoločenstvá a Európsku úniu, sa vykonávajú osobitným spôsobom.³⁴ Zabezpečenie vykonávania značnej časti uvedených zmluvných záväzkov je v duchu obsahu uvedených zmlúv zverené do právomoci Európskych spoločenstiev a Európskej únie v nadväznosti na prvú vetu článku 7 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého „Slovenská republika môže medzinárodnou zmluvou, ktorá bola ratifikovaná a vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo na základe takej zmluvy preniesť výkon časti svojich práv na Európske spoločenstvá a Európsku úniu.“ Aplikácia týchto zmlúv je v právnom poriadku Slovenskej republiky primárne zabezpečená článkom 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky, v rámci ktorého je obsiahnutá právna úprava zabezpečenia plnenia záväzkov z medzinárodných zmlúv priamym použitím ich ustanovení.³⁵ Uvedený článok zakotvuje, že „medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, medzinárodné zmluvy, na ktorých vykonanie nie je potrebný zákon, a medzinárodné zmluvy, ktoré priamo zakladajú práva alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, majú prednosť pred zákonmi.“ V predmetnom článku je stanovená absolútna prednosť medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách, medzinárodných zmlúv, na ktorých vykonanie nie je potrebný zákon, a medzinárodných zmlúv, ktoré priamo zakladajú práva

³⁴ Ide o celý rad tzv. zakladajúcich zmlúv Európskych spoločenstiev/Európskej únie, ktoré vyšli v Úradnom vestníku Európskej únie. Členstvo Slovenskej republiky v Európskej únii zakladá Zmluva o pristúpení Českej republiky, Estónska, Cypru, Lotyšska, Litvy, Maďarska, Malty, Poľska, Slovinska a Slovenska [2003]. Ú.v. EÚ L 236 z 23. septembra 2003. Zo zakladajúcich zmlúv Európskej únie, ktorých zmluvnou stranou sa Slovenská republika stala, sú zrejme najvýznamnejšie Zmluva o založení Európskeho spoločenstva [1957] a Zmluva o Európskej únii [1992]. Ú.v. EÚ C 325 z 24. 12. 2002. Obe zmluvy výrazne pozmenila Lisabonská zmluva, ktorou sa mení a dopĺňa Zmluva o Európskej únii a Zmluva o založení Európskeho spoločenstva, podpísaná v Lisabone 13. decembra 2007. Ú.v. EÚ C 306 zo 17. decembra 2007. V dôsledku tejto zmluvy sa, okrem iného, mení názov Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva na Zmluvu o fungovaní Európskej únie.

³⁵ K problematike priamej aplikovateľnosti medzinárodného práva vo vnútroštátnom práve bližšie pozri ŠMID, M. Priama aplikovateľnosť medzinárodného práva a jeho postavenie voči vnútroštátnemu právu. *Právny obzor*. 1997, roč. 80, č. 1, s. 28-35. ISSN 0032-6984; a KUHN, Z. Samovykonateľnosť, priama účinnosť a niektoré teoretické otázky aplikácie medzinárodných smlúv vo vnútroštátnom právu. *Právnik*. 2004, č. 5, s. 471-501. ISSN 0231-6625.

alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, pred zákonmi. Zakladajúce zmluvy Európskej únie je možné zahrnúť do rámca zmlúv podľa článku 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky vzhľadom na skutočnosť, že obsahujú ustanovenia o ľudských právach a základných slobodách, na ich vykonanie nie je potrebný zákon, priamo zakladajú aj práva alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb a boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom. Zakladajúce zmluvy Európskej únie teda majú podľa článku 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky.³⁶ Slovenský zákonodarca sa týmto priklonil k akceptácii monistickej úpravy vzťahu medzinárodného práva a vnútroštátneho práva s prednosťou medzinárodného práva vrátane zakladajúcich zmlúv Európskej únie a umožňuje priame a bezprostredné uplatňovanie medzinárodných zmluvných záväzkov bez potreby ich formálneho a obsahového prenosu normami vnútroštátneho práva. Ustanovenie článku 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky sa však týka iba skupiny tzv. samovykonávacích (self-executing) medzinárodných zmlúv, ktoré sú obsahovo upravené tak, aby boli priamo použiteľné príslušnými štátnymi orgánmi alebo inými subjektmi ich zmluvných strán. V prípade pochybností štátnych orgánov o tom, či v danom prípade ide o medzinárodnú zmluvu samovykonávacieho charakteru, ktorej právny život je v právnom poriadku Slovenskej republiky upravený v článku 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky, Ústava Slovenskej republiky zakotvuje v článku 86 písm. d) právo Národnej rady Slovenskej republiky rozhodnúť o tom, či ide o medzinárodnú zmluvu podľa článku 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky.

Európska únia, ktorá sa stala od účinnosti *Lisabonskej zmluvy* (2007) jediným nástupcom Európskych spoločenstiev na vykonávanie uvedených zmlúv, vydáva celý rad právne záväzných aktov európskeho práva. Postavenie právne záväzných aktov Európskych spoločenstiev a Európskej únie je upravené v druhej vete článku 7 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. Podľa uvedeného ustanovenia „*právne záväzné akty Európskych spoločenstiev a Európskej únie majú prednosť pred zákonmi Slovenskej re-*

---

³⁶ Porovnaj MAZÁK, J., M. JÁNOŠÍKOVÁ, G. DOBROVIČOVÁ, L. OROSZ a A. ANGELOVIČOVÁ. *The Charter of Fundamental Rights of the European Union in Proceedings before Courts of the Slovak Republic*. Košice: Pavol Jozef Šafárik University in Košice, Faculty of Law, 2016, s. 94. ISBN 978-80-8152-432-5.

publiky“.³⁷ Tieto právne akty sú, podobne ako medzinárodné zmluvy vytvárané v rámci Európskej únie, publikované v Úradnom vestníku Európskej únie. Vo vzťahu k záväzným aktom Európskych spoločenstiev a Európskej únie, ktoré si vyžadujú implementáciu, je podľa článku 7 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v znení „Prevzatie právne záväzných aktov, ktoré vyžadujú implementáciu, sa vykoná zákonom alebo nariadením vlády podľa článku 120 ods. 2“ daná navyše možnosť implementácie formou zákona, ako aj možnosť „prevzatia“ nariadením vlády podľa článku 120 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.³⁸ Aplikácie práva Európskej únie sa dotýkajú i článok 144 Ústavy Slovenskej republiky v oblasti viazanosti sudcov právom Európskej únie podľa článku 7 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a ustanovenia § 2 ods. 1 písm. d) a § 2 ods. 2 Zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, podľa ktorých súdy Slovenskej republiky rozhodujú i o veciach ustanovených právne záväzným aktom Európskych spoločenstiev a Európskej únie a vykonávajú aj inú činnosť súvisiacu s ich právomocou, ak tak stanoví právne záväzný akt Európskych spoločenstiev a Európskej únie.

V kontexte aplikácie práva Európskej únie rezonuje významná právna otázka chápania prednosti práva Európskej únie vo vzťahu k vnútroštátnemu právu. V zmysle judikatúry Súdneho dvora Európskej únie či jeho predchodcu Súdneho dvora Európskych spoločenstiev majú totiž záväzné právne akty práva Európskej únie prednosť pred všetkými právnymi aktmi členského štátu vrátane noriem ústavných. Keďže vzťah národného ústavného práva a práva Európskej únie nie je výslovne v práve Európskej únie upravený, veľkú úlohu tu zohráva práve Súdny dvor Európskej únie, ktorý sa k tomuto vzťahu viackrát vyjadril.³⁹ Primárne je v danej súvislosti potrebné uviesť už spomínaný rozsudok vo veci *Van*

³⁷ Bližšie pozri komentár k článku 7 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v diele ČIČ, M. et al. *Komentár k Ústave Slovenskej republiky*. Žilina: Eurokódex, 2012, s. 52-54. ISBN 978-80-89447-93-0.

³⁸ K danej problematike pozri dielo KLUČKA, J., J. ČORBA, R. PROCHÁZKA a V. VÁVROVÁ. Uplatňovanie európskeho práva na Slovensku. In: J. ČORBA, ed. *Európske právo na Slovensku: Právny rozmer členstva Slovenskej republiky v Európskej únii*. Bratislava: Kalligram, 2003, s. 217-301. ISBN 80-968886-1-7.

³⁹ Bližšie pozri MASLÁK, M. Právo Európskej únie vs. ústavy jednotlivých členských štátov (aplikačné problémy). In: *Najpravo.sk* [online]. 2012-10-09 [cit. 2018-05-22]. Dostupné na: <https://www.najpravo.sk/clanky/pravo-europskej-unie-vs-ustavy-jednotlivych-clenskych-statov-aplikacne-problemy.html>.

Gend en Loos (1963),⁴⁰ podľa ktorého „Európske spoločenstvo vytvára nový právny poriadok medzinárodného práva verejného, ktorého subjekty sú nielen štáty, ale aj jednotlivci.“ Súdny dvor Európskej únie v ďalšom zo svojich rozsudkov vo veci *Internationale Handelsgesellschaft* (1970)⁴¹ ďalej konštatuje: „Odvolanie sa na právne pravidlá a pojmy domáceho práva pre účely posúdenia platnosti opatrení orgánov Spoločenstva by malo nepriaznivý dopad na jednotu a účinnosť práva Európskych spoločenstiev. Je zrejmé, že právo odvodené zo zmluvného základu Spoločenstva ako z nezávislého prameňa práva nemôže byť vzhľadom k svojej pravej podstate prekonané pravidlami vnútroštátneho práva, v akejkoľvek forme, bez toho, aby nebol popretý charakter práva Európskych spoločenstiev a jeho právny základ. Preto platnosť komunitárneho aktu alebo jeho účinok na členský štát neovplyvňuje namietaný rozpor so základnými právami obsiahnutými v ústave či s podstatnými štrukturálnymi rysmi ústavy.“ V zmysle rozsudku vo veci *Internationale Handelsgesellschaft* (1970) má únieové právo prednosť pred ústavným právom členského štátu i pred princípmi vytvárajúcimi vnútroštátnu ústavnú štruktúru.⁴² V už spomenutom rozhodnutí *Simmenthal II* (1978) Súdny dvor Európskych spoločenstiev ďalej judikoval: „Každý vnútroštátny súd [...] je povinný v plnej miere aplikovať právo Spoločenstva a chrániť práva, ktoré toto právo priznáva jednotlivcom, pričom musí prípadne neaplikovať akékoľvek vnútroštátne ustanovenie právneho predpisu, ktoré je s ním v rozpore.“⁴³

Súdny dvor Európskej únie teda v rámci uvedenej judikatúry deklaruje prednosť komunitárneho práva nielen pred právnymi predpismi nižšej právnej sily ako je ústava, ale aj pred ústavou samotnou. Ústavné súdy jednotlivých štátov uvedený princíp prijali väčšinou s výhradami.⁴⁴

---

⁴⁰ Bližšie pozri *Case of NV Algemene Transport- en Expeditie Onderneming van Gend & Loos v. Netherlands Inland Revenue Administration* [1963-02-05]. Judgement of the Court of Justice of the European Communities, C-26/62.

⁴¹ Bližšie pozri *Case of Internationale Handelsgesellschaft mbH v. Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel* [1970-12-17]. Judgement of the Court of Justice of the European Communities, C-11/70.

⁴² Bližšie pozri KARAS, V. a A. KRÁLÍK. *Právo Európskej únie*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 124. ISBN 978-80-7179-287-1.

⁴³ Bližšie pozri *Case of Amministrazione delle Finanze dello Stato v. Simmenthal SpA*. [1978-03-09] [Simmenthal II]. Judgement of the Court of Justice of the European Communities, C-106/77.

⁴⁴ Pozri MASLÁK, M. Právo Európskej únie vs. ústavy jednotlivých členských štátov (aplikačné problémy). In: *Najprávo.sk* [online]. 2012-10-09 [cit. 2018-05-22]. Dostupné na: <https://www.najpravo.sk/clanky/pravo-europskej-unie-vs-ustavy-jednotlivych-clenskych-statov-aplikacne-problemy.html>.

Členské štáty, najmä ich ústavné súdy, zastávajú postoje, ktoré nie sú v úplnom súlade so závermi relevantnej judikatúry Súdneho dvora Európskej únie alebo jeho predchodcu Súdneho dvora Európskych spoločenstiev a prijímajú prednosť práva Európskej únie vo vzťahu k normám zákonným, nie však k normám ústavným, najmä pokiaľ sa to týka základných práv. Tieto prístupy je možné identifikovať v rozhodnutiach Spolkového ústavného súdu Spolkovej republiky Nemecko v prípadoch *Solange I* (1974), *Solange II* (1986), v prípade tzv. *Maastrichtského rozsudku* (1993) alebo v prípade rozhodnutia *O súlade Lisabonskej zmluvy so Základným zákonom Spolkovej republiky Nemecko* (2009),⁴⁵ Ústavného súdu Talianskej republiky v prípade *Fragd* (1989),⁴⁶ Ústavného súdu Českej republiky, ktorý sa v *náleze Pl. ÚS 19/08 z 26. novembra 2008* prihlásil k spomínaným záverom z tzv. *Maastrichtského rozhodnutia* Nemeckého ústavného súdu z 12. októbra 1993, či poľského Ústavného tribunálu, ktorý v *náleze o ústavnosti pristúpenia Poľskej republiky k Európskej únii z 11. mája 2005*⁴⁷ doslova uviedol, že vylučuje právomoc Súdneho dvora Európskej únie posudzovať rozsah a medze prenesenia právomoci na Európsku úniu, pretože podľa názoru uvedeného Ústavného tribunálu je to vec výkladu vnútroštátneho ústavného práva.⁴⁸ Napriek tomu v rámci prístupu členských štátov k otázke prednosti práva Európskej únie pred ústavným právom existujú i výnimky, ktoré predstavuje napríklad stanovisko *Komory Najvyššieho súdu Estónska o ústavnej kontrole o interpretácii Ústavy* v rozsudku 3-4-1-3-06. V uvedenom rozsudku sa daný súd vyslovil, že právo Spoločenstva má absolútnu a nepodmienečnú prednosť aj pred Ústavou Estónska. Takéto výslovné prihlásenie sa k stabilnej judikatúre Súdneho dvora Európskych spoločenstiev či Súdneho dvora Európskej únie je zatiaľ ojedinelé.⁴⁹ Profesor Alexander Bröstl v tejto súvislosti uvádza: „*Napriek tomu, že Súdny dvor Európskej únie judikoval prednosť komunitárneho práva pred právom národným en bloc a národné súdy túto tézu v oblasti ústavného práva prijali len s výhradami, a nie na základe európskeho, ale vlastného ústavného práva, nemožno hovoriť o konflikte pa-*

⁴⁵ Bližšie pozri MAZÁK, J. a M. JÁNOŠÍKOVÁ. *Základy práva Európskej únie*. 1. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2009, s. 275-276. ISBN 978-80-8078-289-4.

⁴⁶ Bližšie pozri *Case of Fragd v. Amministrazione delle Finanze dello Stato* [1989-04-21]. Constitutional Court of Italy, C-232/1989.

⁴⁷ Bližšie pozri prípad K 18/04, OTK ZU 2005.

⁴⁸ K uvedeným prípadom bližšie pozri MAZÁK, J. a M. JÁNOŠÍKOVÁ. *Základy práva Európskej únie*. 1. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2009, s. 275-278. ISBN 978-80-8078-289-4.

⁴⁹ Bližšie pozri MAZÁK, J. a M. JÁNOŠÍKOVÁ. *Základy práva Európskej únie*. 1. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2009, s. 279. ISBN 978-80-8078-289-4.

*radigiem z hľadiska existencie princípov, na akých sú tieto poriadky založené. Ak existuje niečo ako európska právna kultúra a európske nahlíadanie sveta, ktoré tak musia existovať aj na úrovni Európskej únie, aj na úrovni národných štátov, nemôže byť konflikt v prípade vzájomného rešpektovania a spolupráce medzi týmito úrovňami a i v ich rámci nezmieriteľný.*⁵⁰

Pokiaľ ide o slovenskú ústavnú úpravu, znenie článku 7 ods. 5 a článku 7 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky uznáva prednosť zakladajúcich zmlúv a iných aktov Európskych spoločenstiev a Európskej únie len pred zákonmi. Z toho by sa dalo vyvodzovať, že Ústavný súd ako ochranca ústavnosti podľa článku 124 Ústavy Slovenskej republiky sa bude pridŕžať textu ústavy a neuzná prednosť práva Európskej únie predovšetkým pred ústavou, ale zjavne ani pred ústavnými zákonmi. Profesor Ján Mazák a docentka Martina Jánošíková uvádzajú, že konkrétne rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky v danej veci chýba, a preto žiadne rozhodnutie nemožno prejudikovať.⁵¹ Od vydania ich učebnice však uplynul určitý čas a určitú judikatúru vo vzťahu k problematike vzťahu práva Európskej únie a slovenského vnútroštátneho práva už Ústavný súd Slovenskej republiky vyvinul.

Z hľadiska vzťahu práva Európskej únie a vnútroštátneho práva je zrejme kľúčovou právomoc Ústavného súdu Slovenskej republiky posudzovať súlad slovenskej právnej úpravy s medzinárodnými zmluvami podľa článku 125 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. V tomto kontexte sa Ústavný súd Slovenskej republiky primárne zaoberal súladnosťou vnútroštátnej právnej úpravy s právom Európskej únie vo viacerých konaniach.

Významnejším v smere identifikácie vzťahu práva Európskej únie a slovenského ústavného práva je nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. *PL. ÚS 3/09* z 26. januára 2011 vo veci konania o súlade niektorých ustanovení *Zákona č. 581/2004 Z.z. o zdravotných poisťovniach, dohľade nad zdravotnou starostlivosťou a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov* s príslušnými ustanoveniami Ústavy Slovenskej republiky, ustanoveniami *Dodatkového protokolu k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd*,

⁵⁰ Bližšie pozri BRÖSTL, A. et al. *Ústavné právo Slovenskej republiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 118. ISBN 978-80-7380-433-6.

⁵¹ Bližšie pozri MAZÁK, J. a M. JÁNOŠÍKOVÁ. *Základy práva Európskej únie*. 1. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2009, s. 278-280. ISBN 978-80-8078-289-4.

ustanoveniami *Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd*, ako i príslušnými ustanoveniami *Zmluvy o fungovaní Európskej únie*. V predmetnom náleze Ústavný súd Slovenskej republiky konštatoval svoju povinnosť vyjadriť sa k právomoci posudzovania súladu vnútroštátneho právneho predpisu s primárnym právom Európskej únie. Konštatoval zaradenie posudzovanej *Zmluvy o fungovaní Európskej únie* do rámca medzinárodných zmlúv podľa článku 7 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako i do rámca zmlúv, ktoré spĺňajú kritériá ustanovené v článku 125 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, teda kritériá pre uplatnenie právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky rozhodnúť o súlade namietaných ustanovení zákona so *Zmluvou o fungovaní Európskej únie*. Ústavný súd Slovenskej republiky sa, s prihliadnutím na už spomenutú judikatúru Súdneho dvora Európskych spoločenstiev vo veci *Costa v. E.N.E.L.* (1964) a *Simmenthal II* (1978), prihlásil k zásade prednosti práva Európskej únie, ktorá je uplatniteľná i v konaní o súlade právnych predpisov, ktoré začalo na návrh skupiny poslancov alebo aj iných oprávnených subjektov uvedených v článku 130 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, okrem (všeobecného) súdu.

Veľmi významným judikátom je *nález Ústavného súdu Slovenskej republiky vo veci sp. zn. PL. ÚS 10/2014*. V danom prípade išlo o návrh skupiny 31 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky, zastúpených poslancom Národnej rady Slovenskej republiky Martinom Poliačikom, na začatie konania o súlade § 58 ods. 5 až 7 a § 63 ods. 6 *Zákona č. 351/2011 Z.z. o elektronických komunikáciách v znení neskorších predpisov*, § 116 *Zákona č. 301/2005 Z.z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov* a § 76a ods. 3 *Zákona č. 171/1993 Z.z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov* s článkom 13 ods. 4, článkom 16 ods. 1, článkom 19 ods. 2 a 3, článkom 22 a článkom 26 *Ústavy Slovenskej republiky*, článkom 7 ods. 1, článkom 10 ods. 2 a 3, článkom 13 a článkom 17 *Listiny základných práv a slobôd*, článkom 8 a článkom 10 *Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd* a článkom 7, článkom 8, článkom 11 a článkom 52 ods. 1 *Charty základných práv Európskej únie*. V rámci nálezu v tomto prípade sa Ústavný súd Slovenskej republiky vyjadril i k otázke vzťahu primárneho práva Európskej únie vrátane *Charty základných práv Európskej únie* k právnemu poriadku Slovenskej republiky nasledovne: „*Postavenie zmlúv, na ktorých je Únia založená (Zmluva o Európskej únii a Zmluva o fungovaní Európskej únie), v právnom poriadku Slovenskej republiky upravujú článok 1 ods. 2 Ústavy a článok 7 ods. 5 Ústavy. Článok 1 ods. 2 Ústavy upravuje záväzok Slovenskej republiky uzná-*

vať a dodržiavať všeobecné pravidlá medzinárodného práva, medzinárodné zmluvy, ktorými je viazaná, ako i jej ďalšie medzinárodné záväzky. Článok 7 ods. 5 Ústavy vymenúva kategórie medzinárodných zmlúv, ktoré majú prednosť pred zákonmi. Do kategórií medzinárodných zmlúv uvedených v tomto ustanovení možno nepochybne zaradiť aj zmluvy, na ktorých je založená Únia. Charte majúcej rovnakú právnu silu ako zmluvy, na ktorých je Únia založená, je preto potrebné v ústavnom poriadku Slovenskej republiky priznať také postavenie, aké Ústava v článku 7 ods. 5 priznáva uvedeným kategóriám medzinárodných zmlúv. Konkrétne, Charte je potrebné v ústavnom poriadku Slovenskej republiky priznať postavenie, aké majú podľa článku 7 ods. 5 Ústavy medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách“. Ústavný súd Slovenskej republiky ďalej konštatoval, že do subkategórie medzinárodných zmlúv podľa článku 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky možno zaradiť i Zmluvu o pristúpení a prostredníctvom nej Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva a Zmluvu o Európskej únii a Lisabonskú zmluvu, ktorá premenovala Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva na Zmluvu o fungovaní Európskej únie. Na základe článku 6 ods. 1 Zmluvy o Európskej únii, ktorý priznáva Charte základných práv Európskej únie rovnakú právnu silu ako majú zmluvy, na ktorých je Únia založená, možno uvedenej Charte priznať v právnom poriadku Slovenskej republiky rovnaké postavenie, ako majú medzinárodné zmluvy podľa článku 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky. Ide zároveň nepochybne o zmluvy, ktoré spĺňajú kritériá ustanovené v článku 125 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Uvedenými judikátmi Ústavný súd Slovenskej republiky potvrdil miesto zakladajúcich zmlúv v rámci hierarchie slovenských právnych predpisov medzi ústavnou úpravou a zákonnou úpravou. Pre úplnosť je potrebné dodať, že v období od 1. decembra 2009 do 31. júla 2016 sa v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky objavilo celkovo šesť podaní týkajúcich sa súladu slovenskej legislatívy s Chartou základných práv Európskej únie (2000).⁵²

Ďalším dôležitým judikátom Ústavného súdu Slovenskej republiky je judikát vo veci sp. zn. *IV. ÚS 206/08 v rámci konania o individuálnych sťažnostiach podľa článku 127 Ústavy Slovenskej republiky*, kde sťažovatelia namietali porušenie ľudských práv zakotvených v rámci Ústavy Slo-

---

⁵² Bližšie pozri MAZÁK, J., M. JÁNOŠÍKOVÁ, G. DOBROVIČOVÁ, L. OROSZ a A. ANGELOVIČOVÁ. *The Charter of Fundamental Rights of the European Union in Proceedings before Courts of the Slovak Republic*. Košice: Pavol Jozef Šafárik University in Košice, Faculty of Law, 2016, s. 178. ISBN 978-80-8152-432-5.

venskej republiky v súvislosti s nepredložením prejudiciálnej otázky Súdnemu dvoru Európskej únie. V rámci predmetného prípadu bol Ústavným súdom Slovenskej republiky vyslovený názor, podľa ktorého „... sa môže pri výkone svojich právomocí dostať do situácie, keď sa i naň bude vzťahovať povinnosť predložiť prejudiciálnu otázku na rozhodnutie Súdneho dvoru Európskych spoločenskostí“. Týmto Ústavný súd Slovenskej republiky potvrdil, že v prípade potreby sa môže, podobne ako všeobecné súdy, obrátiť na Súdny dvor Európskej únie a aplikovať inštitút tzv. prejudiciálnej otázky podľa ustanovenia článku 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie. Otázky aplikácie práva Európskej únie sa Ústavný súd Slovenskej republiky dotkol i v prípade ďalších konaní o individuálnych sťažnostiach podľa článku 127 Ústavy Slovenskej republiky, kde sťažovatelia namietali porušenie ľudských práv zakotvených v rámci Ústavy Slovenskej republiky v súvislosti s nepredložením prejudiciálnej otázky Súdneho dvoru Európskej únie, a to v prípadoch sp. zn. II. ÚS 90/05, sp. zn. III. ÚS 151/07, sp. zn. IV. ÚS 108/2010, alebo namietali priamo porušenie ustanovení Charty základných práv Európskej únie (2000), ako napríklad v prípade sp. zn. III. ÚS 141/2011. Je však pravdou, že v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky sa neobjavila sťažnosť, ktorá by sa dovoľavala porušenia základného práva v zmysle Charty základných práv Európskej únie (2000) bez toho, aby sa súbežne dovoľavala porušenia relevantných ustanovení Ústavy Slovenskej republiky alebo Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (1950) Rady Európy.⁵³ Pre úplnosť je potrebné doplniť, že v období od 1. decembra 2009 do 31. júla 2016 sa v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky objavilo celkovo 4 912 sťažností týkajúcich sa porušenia základného práva zakotveného Chartou základných práv Európskej únie (2000).⁵⁴

V konečnom dôsledku celá uvedená judikatúra signalizuje, že Ústavný súd Slovenskej republiky zatiaľ priamo nevyslovil názor na prípadnú prednosť práva Európskej únie pred ústavnou právnou úpravou a z jeho

⁵³ Bližšie pozri MAZÁK, J., M. JÁNOŠÍKOVÁ, G. DOBROVIČOVÁ, L. OROSZ a A. ANGELOVIČOVÁ. *The Charter of Fundamental Rights of the European Union in Proceedings before Courts of the Slovak Republic*. Košice: Pavol Jozef Šafárik University in Košice, Faculty of Law, 2016, s. 152. ISBN 978-80-8152-432-5.

⁵⁴ Bližšie pozri MAZÁK, J., M. JÁNOŠÍKOVÁ, G. DOBROVIČOVÁ, L. OROSZ a A. ANGELOVIČOVÁ. *The Charter of Fundamental Rights of the European Union in Proceedings before Courts of the Slovak Republic*. Košice: Pavol Jozef Šafárik University in Košice, Faculty of Law, 2016, s. 178. ISBN 978-80-8152-432-5.

judikatúry nepriamo skôr vyplýva iba prednosť práva Európskej únie pred „obyčajnými“ zákonmi Slovenskej republiky.

Z hľadiska recepcie práva Európskej únie do právneho poriadku Slovenskej republiky sú ďalej významné normy týkajúce sa prípravy noriem prijímaných v rámci Európskej únie, obsiahnuté v *Ústavnom zákone č. 397/2004 Z.z. o spolupráci Národnej Rady Slovenskej republiky a Vlády Slovenskej republiky v záležitostiach Európskej únie*. Uvedený zákon upravuje procesné pravidlá spolupráce oboch ústavných orgánov pri posudzovaní návrhov právnych aktov Európskej únie, schvaľovaní stanovísk k návrhom právnych aktov Európskej únie a stanovuje právomoc Národnej rady Slovenskej republiky rokovať o záležitostiach súvisiacich s členstvom Slovenskej republiky v Európskych spoločenstvách a Európskej únii a schvaľovať odporúčania pre vládu v nasledujúcom období.

Ďalšie recepčné normy práva Európskej únie sú obsiahnuté v dokumentoch týkajúcich sa publikovania noriem práva Európskej únie. Publikovanie zakladajúcich zmlúv Európskej únie a iných právnych aktov Európskej únie je upravené v *Zákone č. 416/2004 Z.z. o Úradnom vestníku Európskej únie*. Podľa § 1 uvedeného zákona právne záväzné akty Európskych spoločenstiev a právne záväzné akty Európskej únie uverejnené v Úradnom vestníku Európskej únie alebo v Úradnom vestníku Európskych spoločenstiev sú, v súlade s medzinárodnými zmluvami (podľa ustanovení článku 254 ods. 1 a 2 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva, dnes známej ako Zmluva o fungovaní Európskej únie, a článku 2 Aktu o podmienkach pristúpenia Zmluvy o pristúpení Slovenskej republiky k Európskej únii), účinné na území Slovenskej republiky. V duchu § 1a podrobnosti o vydávaní Úradného vestníka upravuje osobitný predpis – *Nariadenie Rady (EÚ) č. 216/2013 zo 7. marca 2013 o elektronickom uverejňovaní Úradného vestníka Európskej únie*.⁵⁵ Podľa § 2 ods. 1 predmetného zákona o všetkom, čo bolo v Úradnom vestníku uverejnené, platí, že dňom uverejnenia sa stalo známym každému, koho sa to týka. Domnienka o znalosti uverejnených, právne záväzných aktov Európskych spoločenstiev a Európskej únie je nevyvrátiteľná. Podľa § 2 ods. 2 sa v citácii právne záväzných aktov Európskych spoločenstiev a Európskej únie namiesto názvu „Úradný vestník Európskej únie“ uvádza skratka „Ú.v. EÚ“, a namiesto názvu „Úradný vestník Európskych spoločenstiev“ sa uvádza skratka „Ú.v. ES“. V duchu § 3 uvedeného zákona je každá obec povinná

---

⁵⁵ Bližšie pozri *Nariadenie Rady (EÚ) č. 216/2013 zo 7. marca 2013 o elektronickom uverejňovaní Úradného vestníka Európskej únie*. Ú.v. EÚ L 69, 13. 3. 2013.

zabezpečiť, aby bol Úradný vestník v sídle obecného úradu alebo na mieste, ktoré určí obec, prístupný na nazretie každému, kto o to prejaví záujem. Obec je oprávnená pre záujemcu vyhotoviť informatívny výťah z Úradného vestníka, a to bezplatne, s výnimkou úhrady vo výške, ktorá nesmie prekročiť materiálne náklady spojené so zhotovením takého výťahu; úhrada je príjmom obce. Uvedené ustanovenie sa nevzťahuje na obec, ktorá nemá v sídle obecného úradu prístup na internet.

V Zákone č. 400/2015 Z.z. o tvorbe právnych predpisov a o Zbierke zákonov Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov, konkrétne v § 20 ods. 12, je upravená publikácia medzinárodných zmlúv už vyhlásených v Úradnom vestníku Európskej únie. Medzinárodné zmluvy už vyhlásené v Úradnom vestníku Európskej únie sa vyhlasujú v Zbierke zákonov oznámením Ministerstva zahraničných vecí; v oznámení sa uvedú údaje dôležité na jej vykonávanie, najmä deň nadobudnutia platnosti medzinárodnej zmluvy pre Slovenskú republiku. Zároveň sa uvedie odkaz, v ktorom vydaní Úradného vestníka Európskej únie možno nazrieť do úplného znenia danej medzinárodnej zmluvy. Na takéto oznámenie sa nevzťahuje ustanovenie odseku 7.

Z uvedených vnútroštátnych noriem je zreteľné, že právna úprava recepcie práva Európskej únie je v právnom poriadku Slovenskej republiky pomerne podrobná. Z hľadiska koncepcií vzťahu práva Európskej únie a vnútroštátneho práva je zreteľná aplikácia monizmu s prednosťou práva Európskej únie pred zákonnými normami a normami nižšej právnej sily, nie však pred normami slovenského ústavného práva.

Záver

V porovnaní so všeobecným medzinárodným právom verejným právo Európskej únie vymedzuje svoj vzťah k vnútroštátnemu právu cestou judikatúry Súdneho dvora Európskych spoločenstiev (Súdneho dvora Európskej únie) oveľa presnejšie a precíznejšie, na základe zásady prednosti práva Európskych spoločenstiev (Európskej únie), zásady priameho účinku práva Európskych spoločenstiev (Európskej únie) a zásady priamej použiteľnosti práva Európskych spoločenstiev (Európskej únie). V nadväznosti na judikatúru práva Európskej únie sa vyvinula i zásada nepriameho účinku práva Európskej únie. Pre prípad porušenia práva Európskej únie sa vyvinula i zásada zodpovednosti členského štátu za škodu spôsobenú porušením právneho poriadku Európskej únie.

Skúmaním matérie postavenia práva Európskej únie v rámci ústavného práva a ostatnej právnej úpravy Slovenskej republiky je zreteľné, že právna úprava recepcie práva Európskej únie je v právnom poriadku o niečo detailnejšia v porovnaní s recepciou noriem medzinárodného práva verejného všeobecne. Z hľadiska koncepcií vzťahu práva Európskej únie a vnútroštátneho práva je v rámci ústavnej úpravy a praxe Ústavného súdu Slovenskej republiky možné identifikovať aplikáciu teórie monizmu s prednosťou práva Európskej únie pred zákonnou úpravou, nie však pred ústavnou úpravou. Judikatúra Súdneho dvora Európskej únie alebo v minulosti Súdneho dvora Európskych spoločenstiev indikuje prednosť právnych aktov Európskej únie i pred ústavnými normami. Postoj členských štátov Európskej únie k princípu prednosti práva Európskej únie pred ústavnými normami však nie je v praxi niektorých členských štátov rešpektovaný. Tak je tomu aj v rámci ustanovení právneho poriadku Slovenskej republiky, i v rámci praxe Ústavného súdu Slovenskej republiky.

Pokiaľ ide o postavenie noriem práva Európskej únie v právnom poriadku Slovenskej republiky, tieto majú v hierarchii právnych predpisov Slovenskej republiky podľa článku 7 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky miesto medzi ústavnou úpravou a „obyčajnými“ zákonmi. Je však pravdou, že proces ich aplikácie sa v určitých detailoch líši v duchu príslušných noriem práva Európskej únie.

Zoznam bibliografických odkazov

Applicability of the Obligation to Arbitrate under Section 21 of the United Nations Headquarters Agreement of 26 June 1947. Advisory Opinion, I.C.J. Reports 1988, s. 49.

BRÖSTL, A. et al. *Ústavné právo Slovenskej republiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. 461 s. ISBN 978-80-7380-248-6.

Case concerning Certain German Interests in Polish Upper Silesia [1926-05-25]. Judgement of the Permanent Court of International Justice, 1926 P.C.I.J. (Ser. A) No. 7, s. 33.

Case of Amministrazione delle Finanze dello Stato v. Simmenthal SpA. [1978-03-09] [Simmenthal II]. Judgement of the Court of Justice of the European Communities, C-106/77.

Case of Flaminio Costa v. E.N.E.L. [1964-07-15]. Judgement of the Court of Justice of the European Communities, C-6/64.

- Case of Fragd v. Amministrazione delle Finanze dello Stato* [1989-04-21]. Constitutional Court of Italy, C-232/1989.
- Case of Internationale Handelsgesellschaft mbH v. Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel* [1970-12-17]. Judgement of the Court of Justice of the European Communities, C-11/70.
- Case of NV Algemene Transport- en Expeditie Onderneming van Gend & Loos v. Netherlands Inland Revenue Administration* [1963-02-05]. Judgement of the Court of Justice of the European Communities, C-26/62.
- ČIČ, M. et al. *Komentár k Ústave Slovenskej republiky*. Žilina: Eurokódex, 2012. 832 s. ISBN 978-80-89447-93-0.
- HAMULÁK, O. ed. *Fenomén judikatúry v právu*. Praha: Leges, 2010. 464 s. ISBN 978-80-87212-29-5.
- JANKUV, J. Vývoj a súčasná podoba právnej úpravy miesta a postavenia noriem medzinárodného práva v právnom poriadku Slovenskej republiky. In: P. PRÍBELSKÝ, ed. *Ústavné právo 20 rokov po páde komunizmu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 127-152. ISBN 978-80-7380-302-5.
- JÁNOŠÍKOVÁ, M. *Komunitárne právo v judikatúre ústavných súdov SR a ČR*. Bratislava: Iura Edition, 2009. 135 s. ISBN 978-80-8078-280-1.
- KARAS, V. a A. KRÁLIK. *Právo Európskej únie*. Praha: C. H. Beck, 2012. 560 s. ISBN 978-80-7179-287-1.
- KLUČKA, J. *Medzinárodné právo a Ústava Slovenskej republiky*. Košice: Medes, 1996. 120 s. ISBN 80-967499-1-9.
- KLUČKA, J. *Medzinárodné právo verejné: Všeobecná a osobitná časť*. 3. dopln. a preprac. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017. 520 s. ISBN 978-80-8168-743-3.
- KLUČKA, J. Miesto a úprava noriem medzinárodného práva v Ústave Slovenskej republiky. *Justičná revue*. 2002, roč. 54, č. 4, s. 381-392. ISSN 1335-6461.
- KLUČKA, J., J. ČORBA, R. PROCHÁZKA a V. VÁVROVÁ. Uplatňovanie európskeho práva na Slovensku. In: J. ČORBA, ed. *Európske právo na Slovensku: Právny rozmer členstva Slovenskej republiky v Európskej únii*. Bratislava: Kalligram, 2003, s. 217-301. ISBN 80-968886-1-7.

- KRESÁK, P. et al. *Rozhodovacia činnosť Ústavného súdu Slovenskej republiky 1993 – 1997*. Bratislava: Kalligram, 1999. 632 s. ISBN 80-7149-287-6.
- KUHN, Z. Samovykonateľnosť, priama účinnosť a niektoré teoretické otázky aplikácie medzinárodných smlúv vo vnútroštátnom práve. *Právnik*. 2004, č. 5, s. 471-501. ISSN 0231-6625.
- LANTAJOVÁ, D. a J. JANKUV, eds. *Teória aplikácie medzinárodnej zmluvy ako nástroja právnej regulácie na národnej, medzinárodnej a komunitárnej úrovni*. Trnava: Trnavská univerzita v Trnave, Právnická fakulta, 2009. 171 s. ISBN 978-80-8082-306-1.
- Lisabonská zmluva, ktorou sa mení a dopĺňa Zmluva o Európskej únii a Zmluva o založení Európskeho spoločenstva, podpísaná v Lisabone 13. decembra 2007*. Ú.v. EÚ C 306 zo 17. decembra 2007.
- MALENOVSKÝ, J. *Mezinárodní právo veřejné: Jeho obecná část a poměr k jiným právním systémům, zvláště k právu českému*. 5. podstat. uprav. a dopln. vyd. Brno: Masarykova univerzita; Doplněk, 2008. 551 s. ISBN 978-80-210-4474-6 (Masarykova univerzita); ISBN 978-80-7239-218-6 (Doplněk).
- MALENOVSKÝ, J. *Mezinárodní právo veřejné: Obecná část a poměr k jiným právním systémům*. 6. uprav. a dopln. vyd. Brno; Plzeň: Doplněk; Aleš Čeněk, 2014. 499 s. ISBN 978-80-7239-318-3 (Doplněk); ISBN 978-80-7380-531-9 (Aleš Čeněk).
- MASLÁK, M. Právo Európskej únie vs. ústavy jednotlivých členských štátov (aplikačné problémy). In: *Najprávo.sk* [online]. 2012-10-09 [cit. 2018-05-22]. Dostupné na: <https://www.najpravo.sk/clanky/pravo-europskej-unie-vs-ustavy-jednotlivych-clenskych-statov-aplikacne-problemy.html>.
- MAZÁK, J. a M. JÁNOŠÍKOVÁ. *Základy práva Európskej únie*. 1. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2009. 740 s. ISBN 978-80-8078-289-4.
- MAZÁK, J., M. JÁNOŠÍKOVÁ, G. DOBROVIČOVÁ, L. OROSZ a A. ANGELOVIČOVÁ. *The Charter of Fundamental Rights of the European Union in Proceedings before Courts of the Slovak Republic*. Košice: Pavol Jozef Šafárik University in Košice, Faculty of Law, 2016. 278 s. ISBN 978-80-8152-432-5.
- Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. I. ÚS 117/07*.

- Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. II. ÚS 90/05.*
- Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. III. ÚS 141/2011.*
- Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. III. ÚS 151/07.*
- Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. IV. ÚS 108/2010.*
- Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. IV. ÚS 206/08.*
- Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. PL. ÚS 3/09.*
- Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. PL. ÚS 8/04.*
- Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. PL. ÚS 10/2014.*
- Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. PL. ÚS 29/05.*
- Nariadenie Rady (EÚ) č. 216/2013 zo 7. marca 2013 o elektronickom uverejňovaní Úradného vestníka Európskej únie. Ú.v. EÚ L 69, 13. 3. 2013.*
- Prípady C-14/83 Von Colson a Kamann proti Spolkovej krajine Severné Porýnie-Vestfálsko [1984]. ECR 1891.*
- Spojené prípady C-6/90 a C-9/90 Francovich a Bonifaci proti Taliansku [1991]. ECR I-5357.*
- VARGA, P. *Fundamentals of European Union Law: Constitutional and Institutional Framework*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. 112 s. ISBN 978-80-7380-362-9.
- Zmluva o Európskej únii [konsolidované znenie, 2016]. Ú.v. EÚ C 202/01 zo 7. júna 2016.*
- Zmluva o pristúpení Českej republiky, Estónska, Cypru, Lotyšska, Litvy, Maďarska, Malty, Poľska, Slovinska a Slovenska [2003]. Ú.v. EÚ L 236 z 23. septembra 2003.*
- Zmluva o založení Európskeho spoločenstva [1957]. Ú.v. EÚ C 325 z 24. 12. 2002.*

Doc. JUDr. Juraj Jankuv, PhD.

Právnická fakulta
Trnavská univerzita v Trnave
Kollárova 10
917 01 Trnava
Slovenská republika
juraj.jankuv@gmail.com